

ристиката и славистиката като цяло, блестящ педагог, възпитал цяло поколение филолози. Значителен е приносът му и в разработката на проблеми като знаковата природа на езика, теорията за езиковите нива и езиковите единици, семантичната типология на морфемите, морфологичната структура на думата, омонимията и синонимията и много други. Основни трудове: “Знакова теория на езика” (“Знаковая теория языка”, 1967), “Очерк по българска граматика” (“Очерк болгарской грамматики”, 1956), “Увод в езиковедението” (“Введение в языкознание”, 1975), “Грамматика на българския език” (“Грамматика болгарского языка”, 1981), “Очерци по аспектология” (“Очерки по аспектологии”, 1984), където са събрани основните изследвания по проблемите на аспектуалността в славянските езици, както и в германските и някои други езици.

СЛОВАШКИ КАЛЕНДАР

255 г.

- от рождението на **Юрай Фандли** (1750–1811) – радикален просветител, критик на феодалните отношения, социалното неравенство и църквата. В духа на френското Просвещение е публицистичното му съчинение “Доверителна беседа на монаха с дявола”.

250 г.

- от рождението на **Йозеф Игнац Байза** (1755–1836) – автор на първия словашки роман “Приключения и преживявания на младежа Рене” (“René mládenca príhody a skúsenosti”, 1783), който има приключенско-пътеписен характер. Прави първия опит за установяване на книжовна норма, като използва фонетичния принцип.

220 г.

- от рождението на **Ян Холи** (1785–1849) – значим възрожденски поет. Автор на оди, елегии, пасторали и поеми, с които утвърждава националната идея. От особена стойност са героичните епоси “Сватоплук” (“Svatopluk”, 1833), “Кирило-Методиада” (“Cyriilo-Metodiáda”, 1835), посветена на Великоморавската епоха, и др. Превежда Омир, Вергилий, Хораций.

210 г.

- от рождението на **Павол Йозеф Шафарик** (1795–1861) – основополагаща фигура на европейската славистика. Автор на научни трудове в областта на езикознанието, литературознанието и етнографията: “История на славянския език и литература по всички наречия” (“Geschichte der Slavischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten”, 1826), “Славянски старини” (“Slovanské starožitnosti”, 1837), “Славянска етнография” (“Slovanský národopis”), “Славянски старини” (“Slovanské starožitnosti”, 1836, 1837), “За произхода и родината на глаголицата” (“O původu a vlasti hláholice”, 1858) и мн. др.. Дебютира като поет със стихосбирката “Татранска муза с лира славянска” (“Tatranská múza s lyrou slovanskou”, 1814). и др.

190 г.

- от рождението на **Людовит Щур** (1815–1856) – идеолог на националноосвободителното движение, основоположник на словашката романтическа естетика и на литературната критика. Основава издателство “Татрин” (1844), издава първия политически вестник на словашки език “Словенске народне новини” (1845–1848), а заедно с Й. Хурбан организира издаването на първото словашко литературно списание “Словенски погледи на веду, умение и литература” (“Словашки погледи към науката, изкуството и литературата”, 1846–1852).

185 г.

- от рождението на **Андрей Сладкович** (1820–1872) – поет, който възпява радостта от живота. Автор на поемите “Марина” (“Marína”, 1846), “Детван” (“Detvan”, 1847) и на патриотична поезия.

175 г.

- от създаването на **словашкия театър** през 1830 г., когато под режисурата на Гаспар Фейерпатаки-Белопотоцки е представена комедия на словашкия драматург Ян Халупка.

155 г.

- от смъртта на **Юрай Палкович** (1769–1850) – писател евангелист, свързан с идеите на Просвещението. Автор на стихосбирката “Муза на словашките планини” (“Muza ze slovenských hor”, 1801), която е първото самостоятелно издание на поетическа книга в Словакия.

130 г.

- от рождението на **Милан Томка Митровски** (1875–1943) – художник и прозаик от поколението на словашката модерна. Автор на новелата “Госпожа Елен” (“Pani Helène”, 1929) и др.

120 г.

- от рождението и 50 г. от смъртта на **Иван Гал** (1885–1955) – представител на поетическата модерна от края на XIX в.
- от рождението на **Хана Грегорова** (1885–1958) – автор на феминистична проза: сборници с разкази “Моят свят” (“Môj svet”, 1920), “Покорни хора” (“Pokorní ľudia”, 1924) “От сърце” (“Zo srdca”, 1930) и др.
- от рождението на **Владимир Рой** (1885–1936) – поет, близък до символизма. Автор на стихосбирките “През росата и тръните” (“Rosou a trním”, 1921), “Когато чезнат мъглите” (“Keď miznú hmly”, 1921) и др.
- от рождението на **Кветослав Ф. Урбанович** (1885–1963) – прозаик и драматург. Автор на романите “Несполуки” (“Poklesky”, 1922), “Трийсет сребърника” (“Tridsať strieborných”, 1923), “Без весло” (“Bez vesla”, 1926), на драматизирани версии на някои от тях, както и на пиесата “Вечна младост” (“Večná mladost”, 1926).

110 г.

- от рождението на драматурга **Ярко Елен** (1895–1978) – поетиката му е свързана с модернистичната школа “Младе Словенско” (“Млада Словакия”). Автор на драмите “Раздяла” (“Rozchod”, 1921), “Трагедията на земята”, (“Tragédia zeme”, 1922), “Пролет” (“Jar”, 1923) и др.

105 г.

- от рождението на **Емил Болеслав Лукач** (1900–1979) – поет на трагичните и меланхоличните настроения. Автор на стихосбирките “За неласкавата любов” (“O láske neláskavej”, 1928), “Елексир” (“Elixír”, 1934), “Молох” (“Moloch”, 1938) и др.

100 г.

- от рождението на **Ян Игор Хамалиар** (1905–1931) – литературен критик, застъпник на идеята за единна “чехословашка” култура и литература. Автор на книгата “Гласовете на нашия изгрев” (“Hlasý nášho východu”, 1929).
- от рождението на **Щефан Граф** (1905-?) – един от най-забележителните представители на лиризираната проза. Автор на романа “Юр Яношиак” (“Jur Janošiak”, 1944), на сборниците с разкази “В горещия прибой” (“V horúcom prboji”, 1937), “Гореща точка” (“Žeravý bod”, 1940) и др.
- от рождението на **Рудолф Дилонг** (1905–1986) – поет, представител на т. нар. “католическа модерна”. Поезията му е повлияна от поетизма и сюрреализма.

- от рождението и 45 г. от смъртта на **Франтишек Хецко** (1905-1960) – поет и белетрист, автор на романите: “Червено вино” (“Červene vino”, 1948), “Дървеното село” (“Drevená dedina”, 1951) и др.

95 г.

- от рождението и 30 г. от смъртта на **Ян Костра** (1910–1975) – поет на деликатните лирически интонации. Автор на стихосбирките “Гнезда” (“Hniezda”, 1937), “Моя родна” (“Moja rodná”, 1939), “Надмощие на тъгата” (“Presila smútku”, 1946) и др.

90 г.

- от рождението на **Рудолф Фабри** (1915–1982) – един от най-ярките поети сюрреалисти. Автор на стихосбирките “Отсечени ръце” (“Uťaté ruku”, 1935), “Воден часовник часовник пясъчен” (“Vodné hodiny hodiny piesočné”, 1938), “Аз е някой друг” (“Ja je niekto iný”, 1946), “Над гнездата на смъртта пòвей” (“Nad hniezdami smrti vánok”, 1969) и др.
- от рождението на **Ян Рак** (1915–1969) – поет и художник сюрреалист. Автор на стихосбирките “Разпродадено е” (“Je vypredané”, 1942), “Не изоставяйте надеждата” (“Nezanechajte nádeje”, 1946) и др.
- от рождението на **Павел Бунчак** (1915) – поет сюрреалист. Автор на стихосбирките “Не заспивай запали се слънце” (“Neusínaj zažni slnko”, 1941), “С теб и сам” (“S tebou a sám”, 1946), “Това е истина, това е сън” (“Je to pravda, je to sen”, 1946), “Горда самота” (“Hrdá samota”, 1971) и др.

80 г.

- от рождението и 60 г. от смъртта на поетите антифашисти **Ото Франк** (1925–1945) и **Марцел Херц** (1925–1945).

60 г.

- от смъртта на **Янко Йесенски** (1874–1945) – поет, който придава на творчеството си социално послание. Автор на стихосбирките “Плен” (“Zo zajatia”, 1918), “След бурите” (“Po búrkach”, 1932) и др.
- от смъртта на **Антон Придавок** (1904–1945) – публицист и писател: романи “Разсъмване на изток” (“Svitanie na východe”, 1928), “Разложени трупове” (“Lámané drieku”, 1938) и др.
- от смъртта на **Петер Компиш** (1886–1945) – прозаик с нетрадиционно отношение както към установените ценности, така и към жанра на романа: “Лъжливият път на великия магьосник” (“Bludná púť veľkého čarodeja”, 1929), “Зелената мелница” (“Zelený mlyn”, 1934).

50 г.

- от смъртта на **Франьо Крал** (1903–1955) – поет, един от основните представители на социалистическия реализъм, макар в началото да е под влияние на поетизма и сюрреализма. Автор е на стихосбирките “Балтика” (“Balt”, 1931), “Пощенска картичка” (“Pohľadnice”, 1936),

“От нощта към разсъмване” (“Z noci do úsvitu”, 1945), “За по-красив живот” (“Za krajší život”, 1949) “Когато времената се променят” (“Keď sa časy menia”, 1946), на романа “Ще бъде както не е било” (“Bude ako nebolo”, 1950) и др.

- от смъртта на **Стефан Кърчмера (1892–1955)** – поет, естетически свързан със символизма. Автор на стихосбирките “Когато свободата се роди” (“Keď sa sloboda rodila”, 1920), “Хербарий” (“Herbarium”, 1929), “Песни и балади” (“Piesne a balady”, 1930), “Поздрав от замлъкналия поет” (“Pozdrav odmlčaného básnika”, 1944).

30 г.

- от смъртта на **Ян Хрушовски (1892–1975)** – автор на очерци и разкази, който съзнателно се отклонява от традиционния реализъм: сборник с разкази и новели “Мадоната от Помпей” (“Pompiiova Madona”, 1923), новелите “Домашният дух” (“Zmok”, 1925), “Долороса” (“Dolorosa”, 1925).
- смъртта на **Павол Хоров (1914–1975)** – поет, автор на “Издайни води” (“Zradné vody”, 1940), “Ниоба майка наша” (“Nioba matka naša”, 1942) и др.
- смъртта на **Александер Матушка (1910–1975)** – литературен критик, утвърждаващ неконформизма в живота и литературата.

Жоржета Чолакова

СЛОВЕНСКИ КАЛЕНДАР

270 г.

- от рождението на **Марко Похлин (1735–1801)** – августински монах, чиято “Краинска граматика” (“Kraynska grammatika”, 1768), писана на немски, се определя за начало на Словенското възраждане. Създава немско-словенско-латински речник (1781). изследва проблемите на римата и метриката и публикува ръководство как да се пишат стихове на собствения език.

225 г.

- от рождението на **Йерней (Бартоломей) Копитар (1780–1844)** – езиковед, един от основоположниците на славистиката. Публикува редица глаголически паметници. Автор на първата граматика на словенския език (1808), с която създава книжовната норма на словенския